

Újra áldásokról

Visszatérünk egy régebbi vezércikkre. Ritkán teszünk ilyent. Oka nyilvánvaló: ismétlés a tudás anyja. Látszólag helyesírási kérdéstről szólok, de végtelenül több annál. Ha van a mai magyar helyesírásban leküzdhetetlenül nehéz pont, akkor az az egybeírás-különírás – a maga sok-sok szabályával, alszabályával és a szabályok alól a hagyományra s megszokásra hivatkozó kivételekkel. Hármás áldás vagy hármásáldás. Melyik a helyes? Már a kérdés is rosszul van föl-téve. Így jó: melyik mikor helyes? Egy összhangzattani feladatsorban a hármás számmal jelölt hangzat: (a) hármás hangzat (hármás számú hangzat) – ekkor csak a sorban elfoglalt helyére utalunk; de ha a prím, terc, kvint hármásából építkező összhangzatra gondolunk, az hármashangzat (dúr, moll, szűkített, bővített hármashangzat vagy egyszerűen: hármás). Ilyenkor a „hármás” szó főnév, ezért önmagában is egybeírandó összetételről van szó, ám természetesen egyidejűleg jelentésváltozásra is utalunk: nem bármilyen három hang együtt-hangzását, csak az előbbi háromét értjük hármashangzat alatt. (Ahogy a gyors írás és a gyorsírás között is nyilvánvaló jelentéskülönbség van: a gyorsírás a közönséges kézírásnál feltétlenül gyorsabb, de azért, mert sajátos rövidítés-rendszert használ.) A „hármás” szóval képzett összetételek közül ugyanígy nyilvánvalóak és szótárakban is föl vannak sorolva az effélék: a hármásugrás mint az atlétika egyik ága, amely nem akármilyen, hanem előirt háromféle ugrásból áll, vagy a matematikában a hármasszabály, amellyel egy aránypár ismert tagjainak hármásából számítjuk ki a negyedik, ismeretlen tagot. Sajnos a közkézen forgó lexikonok és más segédletek sok „kevésbé ismert” szakma, tudomány sajátos szókincsét nem rögzítik – az egyházi-egyházias műveltség több eleménél is cserben hagynak vagy egyenesen félrevezetnek. A kényelmes, de nem is mindig megbízható helyesiras.mta.hu/helyesiras/default/kulegy honlap például nem ismeri a háromnap (a húsvéti szent háromnap) szót; még jó, hogy a *Magyar katolikus lexikon* helyesen írja. Nem úgy a „hármás áldás” szócikket! Mert ez a liturgikus imatípus, amely az elmúlt néhány évben, a Benedictionale Strigoniense jelentőségének fölismerése óta többször publikációink témája, egybeírandó. Voltaképp lehetne használni –elő is fordul– stilisztikai előképére, az ároni áldásra is, de a fogalom egyértelműsítése érdekében csak a római liturgia rögzített helyű ünnepélyes főpapi áldássorozatára alkalmazzuk – talán még a bizánci liturgia hármás áldásaira (papszentelés, házasságkötés) sem, és különösen nem néprajzi-folklorisztikai szövegösszefüggésben. Hármás áldás a hármás gyermekáldás is, mint Kisfaludy Sándor Micz bán című hangulatos regéjében (egy szép hölgy „hármás áldás terhével: / emlőn csüggő két csecsemőt / tartott a két karjában; / a harmadik hátán lógott / oda kötött rongyában); a hármás ikrek is azok. S hármás áldás David Yonggi Cho erről szóló koreai pünkösdi teológiájában a lélek üdvözülése, egészség, jólét hármassága. Apróság lenne? A helyesírásban is szükséges, hogy „gyakorlott érzékeket birtokoljatok a jó és a rossz megkülönböztetésére”. (BenStr 32.)

Vak Didümosz

„Megrészegetnek háznak bőségében” (Ps 35,9)¹

Nem minden részegséget kárhoztat. *Ne részegetjete meg – mondja – bortól, amiben kicsapongás van!* (E 5,18) Kézenfekvő volna a túlzott borivást érteni a kicsapongás borának, mert megzavarja az értelmet, és van, hogy orra is buktat. Ezt a részegséget kárhoztatják is.

A másként gondolkodókról és az istentelen tanokat bevezetőkről is úgy beszélnek, mint akik táplálékot és bort kínálnak. *Mert istentelenség étkét eszik.* (Prv 4,17) És akik az istentelenség étkét eszik és keresik, azokról mondja: *és adtad őt az etiópok népe eledelül.* (Ps 73,14) Mert amint a Krisztus testével tápláltnak azok, akik az igaz tanításhoz tartoznak, úgy a sárkány testeit, az ördögét, eszik azok, akik istentelen tanításokkal táplálkoznak, és az ellenkező bort isszák, a kicsapongás borát.

Ne részegetjete meg bortól, amiben kicsapongás van! Az istentelenek isszák ezt a bort, mert *erőszakot borát isszák.* (Prv 4,17) A dicséretes részegség pedig, vagy hogy úgy mondjam, mint némelyek mondják: a józan részegség kijózanítani a megrészegetetteket. Az Énekek Énekében ezt mondta társainak: *egyetek, igyátok, részegetjete meg testvéreim!* (Cant 5,1) Az isteni Ige saját testvéreinek mondja ezeket, mert emberré lévén testvérei lettek azok, kik őt követve élnek, akik tanítását megtartják, és fiakká lettek. *Egyetek, igyátok, részegetjete meg!* Egyetek a lelki táplálékot, amit a bölcsesség készített: *mert asztalát is elkészítette* (Prv 9,2), és igyátok azt a bort, amely józan részegségre vezet!

És nemcsak ott mondta, hanem itt: *Megrészegetnek háznak bőségében.* Az egyik lehetőség szerint az Egyházat nevezi Isten házának, mert ezt írja Pál Timóteusnak: *De ha késném, megírtam, mimódon kell forgolódni az Isten házában, mely az élő Istennek egyháza.* (1T 3,15) E ház bősége a tökéletes tanítás, a tökéletesek között elhangzó tanítás, a *kemény eledel*, melyből azok részesednek, akikben a belső ember érzékei a jó és rossz különbségtételére kigyakorlottak (H 5,14). És ők isszák az igazi szőlőtő borát. Ők azok, akik *megrészegetnek háznak bőségében.* Isten e házának bősége a tökéletes tanítás, az igazság múlhatatlan ismerete.

A másik pedig, ha a Megváltót mint embert értenéd háznak, mivel ezt mondta, *rontsátok le ezt a templomot* (J 2,19), *ezt pedig az ő testének templomáról mondta* (J 2,21), nem mintha csak a test lett volna temploma, hanem mivel templomának csak ezt a részét ronghatták le az emberek. Nem törődik legalábbis azzal, hogy testének templomát lerontják. Mikor pedig azt mondja: *leteszem az én életem, hogy ismét felvegyem azt* (J 10,17), nem mondja, hogy rontsátok le az életem.

(Ford. Hanula Gergely)

¹ Vak Didümosz: *Commentarii in Psalmos 35–39.*